

פעולה- אני וההיסטוריה

מטרות הפעולה:

1. היכרות בין המדריך ובין המשתתפים. היחשפות לעולם המושגים ולשיח שמתקיים ביניהם בנושא ההיסטוריה של העם היהודי.
2. יצירת בסיס משותף לידע בהיסטוריה של עם ישראל.
3. בחינת המקום של הזיכרון וההיסטוריה בזהות האינדיבידואלית וכחלק מעם והאחריות הנבעת מכך.

שלבי הפעילות:

חלק א'- פתיחה והיכרות "הילד הזה הוא אני" (25 דקות).

חלק ב'- "חוליה בשרשרת" (15 דקות).

חלק ג'- "אני וההיסטוריה" (35 דקות).

חלק ד'- סיכום (15 דקות).

משך כולל 90 דקות מקסימום.

שלב א' – פתיחה והיכרות - "הילד הזה הוא אני" (25 דקות)

מטרת חלק זה היא ליצור היכרות של המדריך עם החניכים וכן כבר לחשוף אותם לנושא הפעולה.

נפתח על-ידי הקטעים מתוך "הילד הזה הוא אני".

יש לבקש מכל משתתף לבחור את השיר שמייצג אותו/ שמדבר אליו/ שמתאר חוויית ילדות. לאחר הבחירה יש לערוך סבב בין המשתתפים להצגת השירים ולבחר משמעות בחירתם:

❖ מדוע בחר בקטע? מה הוא משקף עבורם?

❖ האם הקטע בו בחר מעיד על עברם? מדוע? האם הוא יכול להגיד משהו גם על התנהגותם בהווה? כיצד?

❖ איך אתם חושבים שהזיכרון משפיע על איך שאתם היום?

❖ האם העבר שלם משפיע עלינו גם היום ברגעים מסוימים?

❖ אילו דברים אנו נוטים לזכור בעברנו (רעים, טובים, מרגשים)? מדוע?

❖ האם אתם חושבים שהאופן שבו התמודדתם עם סיטואציות כשהייתם קטנים, משפיע על האופן שבו אתם מתמודדים עם סיטואציות בחיכם הבוגרים?

- ❖ האם יש משמעות מיוחדת לזכרון כזה או אחר מהילדות שלכם?
- ❖ את מי בדרך כלל אנחנו זוכרים? מדוע?

❖ עד כמה ההורים והמשפחה מעצבים לנו את הזיכרון או שמדובר בזיכרונות אותנטיים

❖ שלום?

❖ האם הם מרגישים שהם נמצאים היום בסוף תהליך גיבוש הזהות או שהם בתהליך של התהוות? במיוחד לאור שנת ההכשרה שהם עוברים, האם הם חשים שהזהות שלהם או כיצד הם מגדירים את עצמם משתנים עכשיו?

סיכום – אנו מניחים כי קיים קשר בין ההיסטוריה האישית שלנו לזהותנו כאנשים בגרים, אך קשר זה הוא מורכב והוא מתבסס עם על גורמים נוספים כמו האופי שלנו והאישיות שלנו שמשתנים ומתעצבים.

בפעולה ננסה לבחון את קווי הדמיון בין האופן שבו הזיכרונות האישיים משפיעים על עיצוב הזהות האישית, לאופן שבו הזיכרון הקולקטיבי מעצב את הזהות הקולקטיבית.

ננסה לבחון את מרכיבי הזיכרון הקולקטיבי, מה אנחנו זוכרים ומה שכחנו, מדוע אנחנו זוכרים דווקא את הדברים הללו. מהי הזהות הקולקטיבית שלנו כעם, כלאום, כחברה, האם היא בכלל קיימת ומי אחראי לעיצוב הזהות הקולקטיבית.

חלק ב' - "חוליה בשרשרת" (15 דקות).

בחלק זה, אנו חוצים לבחון את המשמעות או המקום של ההיסטוריה האישית והכללית בשביל החניכים.

1. נחלק דף ובו שש דמויות שהעגול שמסמל את ההיסטוריה נמצא במקומות שונים ביחס אליהם. כל אחד יתבקש לבחור את הציור שהוא מתחבר אליו- איפה אתם חאים את עצמכם ביחס להיסטוריה?
2. לאחר מכן נעשה סבב (לפי הזמן נראה כמה אנשים יספיקו), וכל אחד יספר איזה ציור הוא בחר ולמה.
3. נפתח דיון קצר על היחסים השונים ונבדוק האם אדם, והם בפרט יכולים להיות מנתקים לחלוטין מההיסטוריה.

חלק ג' - "אני וההיסטוריה" (35 דקות).

בחלק זה, אנו מעוניינים לבדוק את היחס בין ההיסטוריה של עם ישראל לבין החניכים, וכן להעשיר את הידע הבסיסי שלהם בהיסטוריה הזאת.

1. נשים על הרצפה כרטיסיות עם אירועים בהיסטוריה של עם ישראל ונבקש מהקבוצה לסדר את האירועים בסדר כרונולוגי. אח"כ נבדוק ונתקן את מה שצריך תיקון ונבהיר מושגים שזקוקים להבהרה.

2. עכשיו נברר מה המשמעות של זיכרונות האירועים הללו לעם:

- האם יש חשיבות לזיכרונות הללו בשבילנו כקבוצה?
- האם יש זיכרונות שהם משותפים לכל יהודי ולא חשוב היכן הוא יושב?
- **אם יש זיכרונות שהם לא משותפים באופן ישיר- האם בכל זאת יש להם משמעות לזהות שלכם?**
- כיצד הזיכרונות תורמים לעם? מזיקים לעם?
- **אילו אירועים היה לכם יותר קשה למקום ברצף ומדוע? (נעמר עליהם ונבהיר את מה שלא יודעים).**
- האם יש אירועים חשובים שחסרים כאן?

3. כעת נבקש מכל חניך, לשים שרט (או אובייקט אחר), על אירוע/שניים המשמעותיים ביותר מבחינת גיבוש הזהות היהודית שלו.

נברר את הקשרים בין הבחירות של החניכים, נבדוק אם נוצרו רצפים, ונברר עם המשתתפים את הסיבות לבחירות שלהם.

- **האם חב האירועים שנבחרו הם אירועים שבהם היהודים הם קורבן? או אירועים שמציינים יצירה?**
- מאילו תקופות נבחרו חב האירועים?
- האם יש תקופות שלא קיבלו כלל התייחסות?
- **מהי ההשפעה של האירועים שנבחרו על חייהם של החניכים אם בכלל?**
- **האם הזיכרונות הללו הם אישיים או קולקטיביים?**
- **האם אתם חושבים שבעוד 30 שנה מהיום יכול להיות שהבחירות שלכם ישתנו?**
- האם יש אירועים שבמגזר יהודי אחר היו יותר נזכרים?
- האם זה חשוב לם לזכור אירועים בהיסטוריה של העם?
- **איך אנחנו יוצרים את הזיכרון? (סמלים טקסים, אנדרטאות, חגים).**
- אפשר להוציא את אחד האירועים ולבדוק מה חושבים על כך המשתתפים- אם לא נזכר אירוע כזה או אחר? איך זה ישפיע עלינו כעם?
- **על מוטלת האחריות ליצור את הזיכרון או לזכור את ההיסטוריה?**

חלק ד' - סיכום

התחלנו את הפעילות עם זיכרונות אישיים שלם, ודיברנו על איך הם משפיעים על מי שאנחנו היום. המשכנו ובדקנו היכן אנחנו חאים את עצמנו ביחס להיסטוריה. לאחר מכן הסתכלנו על ההיסטוריה של עם ישראל כמכלול ובדקנו מה הקשר בין הזהות שלנו כיחידים להיסטוריה של עמנו, וגם לנרטיבים שונים (נרטיב ציוני מול נרטיב כארגנטינאים). דיברנו על החשיבות של הזיכרון לנו כעם ושאלנו את עצמנו האם האחריות לשמור את הזיכרון ולהעבירו היא גם עלינו במיוחד כמדריכים בהתהוות שחוזרים אח"כ לארגנטינה עם ארגז כלים גדול.

לסיום נקרא טקסט מתורגם.

מושגים היסטוריים – "חוליה בשרשרת"

אירועים היסטוריים

1. האדם הראשון
2. נח והמבול
3. תקופת האבות
4. עקידת יצחק
5. תקופת העבדות במצרים
6. יציאת מצרים
7. מעמד הר סיני
8. תקופת יהושע וכיבוש הארץ
9. דוד המלך
10. תקופת בית ראשון
11. חורבן בית ראשון
12. גלות בבל
13. שיבת ציון
14. תקופת בית שני
15. חורבן בית שני
16. דור יבנה
17. חתימת התלמוד
18. תור הזהב בספרד
19. גיחש ספרד

20. האמנסיפציה
21. פוגרמים באיחפה
22. הגירה ממזרח איחופה לארגנטינה (סוף המאה ה-19)
23. הקמת ה-JCA, החברה ליישוב יהודי.
24. הקמת מויססויל'ה.
25. עליה ראשונה ושנייה
26. הגאוצ'וס היהודים (מאה 19)
27. השואה
28. הגירת יהודים לארגנטינה לאחר השואה
29. הקמת המדינה
30. הקמת החלוץ למרחב
31. מבצע על כנפי נשרים (49-50)
32. מלחמת ששת הימים 1967
33. מלחמת יום כיפור 1973
34. ניצחון מכבי תל אביב 1977
35. הסכם שלום עם מצרים 1979
36. מבצע אנטבה 1976
37. מבצע משה 1985
38. מבצע שלמה 1991
39. עלייה מבריה"מ 1991
40. פיגוע בשגרירות ישראל בבואנוס איירס 1992
41. הסכם אוסלו 1993
42. פיגוע באמיה 1994
43. רצח רבין 1995
44. אינתפאדת אל אקצה 2002
45. ההתנתקות אוגוסט 2005

46. מלחמת לבנון השנייה 2006

47. מבצע עופרת יצוקה 2008

משמעות הזיכרון

"הגורל הוליד אותי ואת אחיי בני דורי בימים הגדולים בהם שבו היהודים לארצם והקימוה מחדש. שוב אינני היהודי הנודד בדרכי העולם, המהגר ממדינה למדינה, המגורש מגולה לגולה. אבל כל יהודי בכל דור ודור, חייב לראות עצמו כאילו היה שם, ובמקומות ובאירועים שקדמו לו.

לפיכך עודני נודד, אבל לא בדרכים הנידחות של העולם. עתה אני נודד במרחבי הזמן, נע מזר לזר, נסע בנתיבי הזיכרונות.

הזיכרון מצמצם את המרחקים. 200 דורות עברו מראשית תולדות עמי, והם דומים בעיניי כימים אחדים. רק 200 דורות עברו מאז קם אדם ושמו אברהם ועזב את ארצו ואת מולדתו והלך אל הארץ שהיום היא ארצו. רק 200 דורות עברו מאז שקנה אברהם את מערת המכפלה בעיר חברון ועד לסכסוכים הרצחניים המתרחשים בה בדורי. רק 150 דורות עברו מעמוד האש של יציאת מצרים ועד עמודי העשן של השואה. ואני, שנולדתי מזרעו של אברהם ובארצו של אברהם, הייתי בכלם:

הייתי עבד במצרים, וקיבלתי את התורה בהר סיני, ויחד עם יהושע ואלהו עברתי את נהר הירדן. נכנסתי לירושלים עם דוד, וגליתי ממנה עם צדקיהו, ולא שכחתי אותה על נהרות בבל, ובשוב אדוני את שיבת ציון חלמתי בין בוני חומתה. לחמתי ברומאים, וגורשתי מספרד, והועליתי על המוקד במגנצה, היא מיינץ, ולמדתי תורה בתימן, ושכלתי את משפחתי בקישינב, ונשרפתי בטרבלינקה ומרדתי בוורשה ועליתי לארץ ישראל, היא ארצי שממנה גליתי ובה נולדתי וממנה אני בא ואלה אשוב.

וכשם שאנחנו נתבעים בכוחו של הזיכרון, להשתתף בכל יום ובכל איחוע של עברנו, כך אנחנו נתבעים, בכוחה של התקווה, להתכונן לכל יום ויום של עתידנו. הן רק במאה האחרונה טולטלנו בין מוות וחיים, בין יאוש ותקווה, בין עקירה ושתילה. זאת המאה הנראה של המוות, בה השמידו הנאצים ועזריהם חלק גדול מאיתנו בשואה, אבל היא גם המאה המסחררת של השיבה לחיים, של התקומה, של העצמאות, ובאחרונה – של הסיכוי לשלום."

-מנאומו של הנשיא עזר וייצמן-

שכתב מאיר שלו